

Information för Ställföreträdare till ensamkommande barn och ungdomar

En skrivelse från överförmyndarenheterna i Gävleborgs län

2011-02-08

Innehållsförteckning

Förtydligande av förkortningar i texten.....	3
Bakgrund	4
<i>Rollfördelningen mellan MIG, Kommuner och Landsting.....</i>	<i>4</i>
Migrationverket.....	4
Kommuner.....	5
Landsting	5
Uppdraget som god man	6
Uppdragets process.....	6
Barnets ekonomi.....	7
<i>Dagersättning .....</i>	<i>7</i>
ICA-kortet.....	7
<i>Särskilda bidrag att söka hos Migrationsverket.....</i>	<i>7</i>
Kläder och glasögon	7
Fritidsaktiviteter	7
Resor	8
Tolk.....	8
Den juridiska processen.....	8
Permanent uppehållstillstånd.....	9
Avslag på asylansökan.....	9
Arvoden och ersättningar	10
LMA-kort	10
ICA-kort	11
ID-kort	11
Särskilt förordnad vårdnadshavare	11
Övriga förhållningssätt	11
Om barnet försvinner	12
Om barnet avlider	12

Förtydligande av förkortningar i texten

GM	God man
MIG	Migrationsverket
PUT	Permanent uppehållstillstånd
SFV	Särskilt förordnad vårdnadshavare
SOC	Socialtjänsten
ÖF	Överförmyndarenheten

Bakgrund

En ny lag (2005:49) om god man (GM) för ensamkommande barn trädde i kraft den första juli 2005.

Den nya lagen innebär att den gode mannens befogenheter har utökats. I de frånvarande föräldrarnas ställe ska GM agera både som förmyndare och vårdnadshavare för barnet. Barnet får därigenom en företrädare som på ett heltäckande sätt kan ta tillvara dess intressen i Sverige och verka för barnens bästa.

Den dagliga omvårdnaden och tillsynen ligger utanför den gode mannens uppdrag, den utförs i familjehem eller HVB-hem.

GM ska ha kontakt med socialnämnden i den kommun där barnet är placerat och vid sådana kontakter lämna uppgifter om barnet och dess behov. I vissa fall förekommer att kommuner placerar barn i HVB-hem och familjehem i andra kommuner, i sådant fall förordnas gode mannen av överförmyndarnämnden i den kommun där barnet vistas, medan kontakten med socialtjänsten sker hos den kommun som placerat barnet.

Om barnet har särskilda behov, t ex på grund av sjukdom eller funktionshinder, är det GM som för barnets räkning ansöker om stöd- och hjälpinsatser, enligt de lagrum som är tillämpligt.

Som gode man har man ett avgörande inflytande över barnets boende. Det innebär bl a att GM, i barnets intresse, kan förbjuda barnet att lämna en viss plats, t ex kommunens boende eller att tillåta en resa trots motstridiga rekommendationer från andra.

Rollfördelningen mellan Migrationsverket, Kommunen och Landstinget

Migrationverket

- Ta emot och pröva ansökan om asyl
- I förekommande fall göra åldersbestämningar
- Efterforska barnets vårdnadshavare
- Registrera barnet vid en förläggning
- Ansöka om förordnande av god man
- Besluta om ekonomiskt bistånd till barnet och om ersättning till kommunen
- Träffa överenskommelser med kommuner om mottagande
- Arbeta med återvändandet för de barn som inte beviljas uppehållstillstånd

Kommuner

Överförmyndarenhet

- Rekrytera och utbilda gode män
- Förordna GM för barn som vistas i kommunen
- Tillsyn över och kontroll av gode män
- Ge råd och upplysningar till gode män
- Besluta om arvode och ersättningar för uppdraget

Socialtjänst

- Utredda barnets behov
- Ordna ett boende för barnet
- Ansvara för att barnet inte far illa
- Ansvara för kontakter med föräldrar, anhöriga, vänner etc.
- Ge samma stöd till GM som till förälder
- Erbjuder stödinsatser i samma omfattning som till övriga barn
- Skyldig att väcka talan hos Tingsrätt om SFV för barn med PUT

HVB hem

- Praktisk omvårdnad av barnet samt daglig löpande tillsyn
- Hålla god man/SFV uppdaterad om barnets aktuella situation
- Efterfråga och följa gode mans/SFV beslut gällande barnet

Skola

- Barnet har rätt till skolundervisning
- Asylsökande barn har ingen skolplikt. Barnet bör gå i skolan för undervisning i svenska språket och för att få struktur i sin vardag
- För barn med uppehållstillstånd krävs närvaro i skolan för att vara berättigad till studiebidrag

Landsting

De ensamkommande barnen ska behandlas på samma sätt och på samma villkor som övriga i Sverige bosatta barn. De ska ges den hälso- och sjukvård inklusive barnpsykiatrisk vård och tandvård som de behöver.

Uppdraget som god man

En god man har samma rättsliga behörighet som en förälder, men har inte den faktiska vårdsnaden om barnet. Uppdraget är tillfälligt och upphör automatiskt av olika skäl. T ex när barnet blir arton år, vid återförening med föräldrar, vid beslut om uppskrivning av ålder, när avvisningsbeslut effektueras, när barnet försvinner eller när SFV utses av Tingsrätten.

GM ska i vårdnadshavarens och förmyndarens ställe ansvara för barnets personliga förhållanden och sköta dess ekonomiska och rättsliga angelägenheter. GM är "spindeln i nätet" för barnet och ser till att allt fungerar som det ska.

Det är alltså GM som har det avgörande inflytandet på t ex frågan om barnets boende, skola och kan bestämma hur barnets tillgångar ska disponeras.

I likhet med föräldrar har GM inte någon lagstadgad tystnadsplikt. Det är emellertid självklart att GM inte får känsliga uppgifter om barnet vidare till utomstående. Inte heller får GM föra vidare något som barnet lämnat i förtroende och som kan skada barnet. Den omständigheten att GM inte omfattas av tystnadsplikt får emellertid inte medföra att GM vägras ta del av information rörande barnet eller att vara närvarande vid till exempel förhör med den underårige.

Uppdragets process

1. När ÖF får ansökan eller besked om anvisning från MIG kontaktas tilltänkt GM.
2. Den föreslagne gode mannen tar kontakt med HVB hemmet för att boka en första träff med barnet. GM bokar också tolk.
3. GM och barnet kommer överens och skriver samtycke och åtagande.
4. GM skickar samtycke/åtagande åter till ÖF för slutligt beslut
5. Alla som bor på HVB-hem får en eller två kontaktpersoner. GM tar vid första besöket reda på vem som är utsedd som kontaktpersoner.
6. GM får ett förordnande, som bevis för sitt godmanskap, och en begäran om förteckning från ÖF. Förteckning åter snarast, dock senast en månad från förordnandet.
7. ÖF meddelar beslutet till HVB-hemmet, SOC, skolan och MIG.

8. GM ser till att barnet snarast får genomgå en hälsoundersökning, om det inte utförts tidigare under vistelsen i Sverige.
9. GM meddelar om det framkommer att barnet har allergi, eller annan smittsam sjukdom till boendet om det har betydelse för vistelsen på boendet.
10. GM informerar barnet om vikten att gå i skolan. Obs! Som asylsökande har barnet inte skolplikt, men bör delta i undervisningen i avvaktan på PUT, då skolplikt inträder.
11. Vid ankomsten ska GM tillsammans med kontaktperson gå igenom vad som behöver köpas in i form av kläder och andra produkter som kan behövas. Se vidare under bidrag.
12. Behöver barnet genomgå en synundersökning, bokar GM tid för den. Behöver barnet genomgå en tandvårdsundersökning bokas tid av GM.
13. Samtliga inbokade aktiviteter meddelas boendet.

Barnets ekonomi

Dagersättning

Barnets dagersättning betalas ut av MIG, barnet får ett ICA-kort. Ersättningen utbetalas den 11:e varje månad. Det går endast att ta ut pengar på detta kort två gånger per månad i bankomat i ICA-butik. Det går naturligtvis att handla på kortet och ta ut pengar i kassa.

ICA-kortet

ICA-kortet är en värdehandling som GM ska ha hand om. GM avgör hur mycket pengar barnet ska anförtros. Delar av dagersättningen ska sparas till övriga omkostnader som kommer för barnet.

Särskilda bidrag att söka hos Migrationsverket

De bidrag som GM söker hos MIG sätts in på ICA-kortet.

Kläder och glasögon

När GM söker klädbidrag, ska en särskild skrivelse bifogas där det specificeras vilka kläder som behövs och till vilken ungefärlig summa.

Fritidsaktiviteter

GM kan ansöka om vissa bidrag till fritidsaktiviteter. Undersök vilka aktiviteter boendet bidrar till.

Resor

om telefonnummer samt adress till dem de ska besöka. GM ringer och kontrollerar att det som barnet säger stämmer. Resandet bör bara förekomma under ledigheter från skolan. Föreståndare på HVB-hemmet informeras av GM.

Tolk

Vid första besöket med barnet är alltid tolk med. GM har sedan rätt att vid behov anlita tolkservice under asylprocessen och en månad efter PUT.

Den juridiska processen

Alla barn får ett offentligt biträde, en advokat, som företräder barnet i asylprocessen. GM får handlingar från MIG med uppgift om vilket offentligt biträde som barnet tilldelats. Kontakta det offentliga biträdet så snart som möjligt.

Under den fortsatta prövningen av asylärendet presenterar den sökande tillsammans med sitt offentliga biträde de fakta och det material, som han/hon anser styrker hans/hennes ansökan om asyl.

Den juridiska hjälpen är kostnadsfri för den asylsökande. Biträdet arbetar enbart för den asylsökande och tar tillvara dennes intressen.

När MIG tagit emot en komplett ansökan från den sökande kallas sökande och biträdet. Efter mötet, där eventuella oklarheter kan redas ut, beslutar MIG i asylärendet. Det är den svenska utlänningslagen som styr vilka som får upphållstillstånd.

GM får skriftligt beslut från MIG. Barnet ska få sitt beslut muntligt tillsammans med GM, vid besök hos MIG, barnet har därefter en tid på sig för eventuell överklagan. Om överklagan skall göras, är det advokat eller offentligt biträde som överklagar.

MIG kallar alltid till de olika utredningarna, men GM kan boka om tiden ifall den inte passar. Vid resor initierade av MIG bokar man biljett via dem. Det finns möjlighet att använda egen bil.

Permanent uppehållstillstånd

Får barnet PUT ska god man meddela överförmyndarenhet, socialtjänst och boendet så snart som möjligt.

Ta med Migrationsverkets beslut och gå tillsammans med barnet till Skatteverket för att erhålla de fyra sista siffrorna i personnumret. Fotografering sker hos Skatteverket. När barnet fått de fyra sista siffrorna, beställ ID-kort och personbevis hos Skatteverket. Informera överförmyndaren och socialtjänsten om personnumret.

Skriv in barnet hos försäkringskassan, på deras blankett, bifoga intyg från socialtjänsten att barnet är boende i kommunen samt intyg om att barnet har PUT.

Beställ blankett från CSN för att ansöka om studiebidrag och eventuella extra tillägg. Skicka in ansökan om studiebidrag och extra tillägg, bifoga intyg från socialtjänsten, beslutsdokumentet och registerbevis att du är förordnad GM från ÖF och intyg om PUT. Ansökan skickas in i **två** exemplar.

Öppna ett bankkonto

Avslag på asylansökan

Får barnet **avslag** på sin ansökan, kan gode man, om barnet vill, **överklaga** beslutet tillsammans med det offentliga biträdet.

Ett överklagande skickas först till Migrationsverket som omprövar beslutet. Om MIG står fast vid sitt beslut överlämnas ärendet till en migrationsdomstol i länsrätten.

Domstolen kan kalla den sökande tillsammans med det offentliga biträdet och MIG till en muntlig förhandling. Migrationsdomstolen tar ställning till överklagandet antingen genom att fastställa eller ändra Migrationsverkets beslut. Naturligtvis följer god man med.

Det finns möjlighet att överklaga Migrationsdomstolens beslut till Migrationsöverdomstolen vid kammarrätten i Stockholm. Det görs i sådana fall av det offentliga biträdet. Migrationsöverdomstolen tar dock bara upp principiellt viktiga fall och först efter att ha beviljat prövningstillstånd.

Det är bra om god man börjar förbereda barnet på att frivilligt lämna landet efter ett första avslag oavsett om god man i samråd med barnet överklagar beslutet eller inte.

MIG skickar aldrig tillbaka barn om det inte finns en **mottagare** av barnet, när han/hon återvänder. Det är alltid någon från MIG som följer med på resan. Mottagaren kan vara en släkting eller personal på t ex barnhem. Självmant återvändande barn följer MIG med till hemlandet.

Avviker barnet är det polisanmälan som gäller.

Arvoden och ersättningar

Som god man har man rätt till skäligt arvode och ersättning för de utgifter som varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande. För den tid som överförmyndarenheten anser vara ersättningsgill och inkluderar ersättning för restid och skattefri bilersättning enligt Skatteverkets normer. Kostnadsersättning utan kvitto gäller till exempel telefonkostnader. För styrkta utlägg ska kvitton bifogas till arvodesräkningen, till exempel utlägg för parkering, buss, mat och dryck.

Vid rekrytering av ny god man informerar ÖF om ersättningar. Observera att om god man är osäker på vad som är skäligen påkallat och för vad ersättning kan utgå för bör man i förväg kontakta ÖF för ytterligare information.

Måste man ta ledigt från arbetet har man rätt till ersättning för förlorad arbetsförtjänst. Den förlorade arbetsförtjänsten ska styrkas med bevis från arbetsgivare och hur många timmar man varit ledig samt summan av löneavdraget. Arvode utgår inte om förlorad arbetsförtjänst utbetalas.

Arvodesräkning ska lämnas till överförmyndaren månadsvis och senast den 5:e varje månad efter utfört arbete.

LMA-kort

Alla ensamkommande barn som kommer till Sverige får ett LMA-kort. Kortet styrker att personen är asylsökande och kortet behövs vid kontakter med olika myndigheter.

LMA-kortet skickas tillbaka till MiG när barnet beviljats PUT. Mot uppvisande av LMA-kort vid uttag av receptbelagd medicin betalar barnet 50 kronor/uttag för sin medicin.

ICA-kort

Barnens dagersättning sätts på bankkort knutet till ICA-banken. Dagersättningen betalas ut den 11:e varje månad. Kortet kan användas för att betala med och ta ut pengar. Man kan ta ut pengar från uttagsautomater som accepterar Maestro högst två gånger per månad.

Det är endast Migrationsverket som kan sätta in pengar på kortet.

Kortet är en värdehandling och ska förvaras hos god man.

Om barnet får PUT ska god man ta ut kvarvarande pengar inom en månad från att beslutet fattats annars "försvinner" pengarna tillbaka till MiG. Därefter återsänds ICA-kortet till MiG tillsammans med LMA-kortet.

ID-kort

Om barnet får PUT och har fått sina sista fyra siffror i personnumret ska god man beställa ett ID-kort hos Skatteverket i Gävle. Foto till ID-kortet tas hos Skatteverket i Gävle.

Särskilt förordnad vårdnadshavare

Om barnet beviljas PUT ska god man meddela överförmyndaren detta, överförmyndaren eller god man meddelar socialnämnden som ska väcka talan om eller anmäla behov av en särskilt förordnads vårdnadshavare hos tingsrätten.

Om barnet inom kort (2-3 månader) efter beviljat uppehållstillstånd blir myndig kan godmanskapet med god mans medgivande kvarstå till myndighetsdagen.

Vårdnadshavarens arbete är mer inriktat på den långsiktiga planeringen för barnets framtid.

God manskapet kvarstår till dess att det finns ett laga kraftvunnet beslut om särskilt förordnad vårdnadshavare.

Övriga förhållningsätt

God man ska verka för att barnet får och fortsätter att ha kontakt med sin familj och släkt. God man ska medverka till återförening med familjen. Återförening blir främst aktuellt om barnet får PUT.

God man/vårdnadshavare ska närvara vid förhör med polis och åklagare både om barnet utsatts för brott eller begår brott och följa ärendet.

God man ska vara medveten om att uppdraget betraktas som en tillfällig lösning under barnets första tid i Sverige.

God manskapet upphör när barnet blir arton år, vid återförening med föräldrar, vid beslut om uppskrivning av ålder när avvisningsbeslut effektueras, när barnet försvinner, när särskild förordnad vårdnadshavare utses av tingsrätten.

Barn på gruppboende påverkar varandra, pratar och jämför. Det kan skapa oro hos barnet om godemännen inte kommer överens om likartade förhållningssätt gentemot barnen, t ex när det gäller pengar.

Det kan vara bra om god man/vårdnadshavare har kunskap om kulturmönster, konfliktmönster och religionen i barnets hemland.

Om barnet försvinner

Skulle barnet avvika från boendet ska god man anmäla försvinnandet till överförmyndarenheten, polisen och Migrationsverket. Uppdraget som god man till barnet kvarstår i tre månader, därefter beslutar ÖF om ett så kallat "entledigande" vilket innebär att uppdraget är avslutat.

Om barnet avlider

God man kontaktar Migrationsverket och överförmyndarenheten. Kommunen ansvarar för begravning enligt SoL, socialtjänstlagen.